

Rapportage nader onderzoek vleur- muizen en huismus

Bestemmingsplan Prins Bernhardplein

Kaatsheuvel

Gemeente Loon op Zand

Rapportage nader onderzoek vleermuizen en huismus

Bestemmingsplan Prins Bernhardplein

Kaatsheuvel

Gemeente Loon op Zand

Datum:

2 november 2011

Projectgegevens:

NAT02-CFR00007-02a

Rapportage :

Hans de Graaf

Sander Hunink BSc.

Veldwerk:

Hans de Graaf

Inhoud

1	Inleiding	7
1.1	Aanleiding	7
1.2	Huidige situatie	7
1.3	Voorgestane ontwikkeling	8
2	Methode	11
2.1	Vleermuisonderzoek	11
2.2	Onderzoek huismus	12
3	Resultaten	13
3.1	Vleermuizen	13
3.1.1	Beschrijving veldbezoeken	13
3.1.2	Overzicht gebruik van het plangebied door vleermuizen	15
3.2	Huisumus	17
3.2.1	Beschrijving veldbezoeken	17
3.2.2	Overzicht gebruik van het plangebied door de huismus	17
4	Conclusies en aanbevelingen	19
4.1	Conclusies onderzoek	19
4.2	Toetsing Flora- en faunawet	19
4.2.1	Vleermuizen	19
4.2.2	Huisumus	20
4.2.3	Procedure	20
4.3	Aanbevelingen maatregelen	20
4.3.1	Mitigeren verblijfplaatsen	20
4.3.2	Maatregelen voorafgaand aan slopen	21
5	Bronnen	23

Bijlagen:

Bijlage I – Soortbeschrijvingen

Bijlage II – Toetsingskader Flora- en faunawet

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Woon- en wijkcorporatie Cascade Woondiensten is voornemens om op de locatie Prins (Pr.) Bernhardplein/Monseigneur (Mgr.) Völkerstraat 29 woningen, waaronder een zorgcomplex, te ontwikkelen. Het betreft vervangende nieuwbouw, waarbij de bestaande woningen ter plaatse gesloopt worden. De gemeente Loon op Zand is bereid mee te werken aan de hiervoor benodigde planologische procedure. De locatie is door de gemeente aangewezen als toekomstige herontwikkelingslocatie. Het gebied ligt centraal in de wijk 't Rooi Dorp te Kaatsheuvel. Ten behoeve van de herontwikkeling is een stedenbouwkundig plan opgesteld. In het vigerende bestemmingsplan 'Kom Kaatsheuvel' zijn onvoldoende mogelijkheden opgenomen om deze herontwikkeling tot stand te brengen. Het nieuwe bestemmingsplan 'Pr. Bernhardplein, Kaatsheuvel' is een herziening van het vigerende bestemmingsplan, waarbij het plan wordt voorzien van een adequate juridisch-planologische regeling voor de realisatie van het stedenbouwkundig plan.

In ruimtelijke plannen is in het kader van de uitvoerbaarheid inzicht gewenst in de aanwezigheid van beschermde soorten. Met andere woorden, in het ruimtelijke ordeningstraject dient te worden aangetoond dat het plan uitvoerbaar is. In dit kader is een quickscan flora en fauna uitgevoerd op de locatie (rapport Croonen Adviseurs, 5 februari 2010). Hieruit bleek dat vleermuizen en de huismus mogelijk voor kunnen komen in het plangebied. Indien dat het geval is dan heeft de ruimtelijke ingreep mogelijk consequenties voor deze soorten. Daarom is aangeraden een nader onderzoek uit te voeren naar de aanwezigheid van vleermuizen en de huismus in het plangebied. In voorliggende rapportage zijn de resultaten van het nader onderzoek beschreven.

1.2 Huidige situatie

Het plangebied wordt in het oosten begrensd door de percelen Willem II Straat 1 en Mgr. Völkerstraat 72, in het noorden door de Mgr. Völkerstraat en in het westen door de percelen van Mgr. Völkerstraat 54 en Julianastraat 1, 3, 5 en 7. In het zuiden tusselotter wordt het plan begrensd door het Pr. Bernhardplein. In figuur 1 is de locatie nader weergegeven.

Ter plaatse van het plangebied zijn woningen gelegen met tussenliggende tuinen en paadjes, afgescheiden door hagen. De bebouwing bestaat uit aaneengebouwde woningen uit de jaren 50 van de vorige eeuw.

Figuur 1. Begrenzing plangebied, rood omkaderd (Bron: www.bingmaps.nl, 2011).

1.3 Voorgestane ontwikkeling

In het plangebied wordt de aanwezige woonbebouwing gesloopt en vervangen door nieuwe woningen. Hierbij worden 29 woningen gerealiseerd, waaronder 15 zorgappartementen, 12 aaneengebouwde woningen en 2 twee-onder-een-kap-woningen. Het binnenterrein wordt ingericht als verblijfsgebied waar geparkeerd wordt. Het binnenterrein wordt aan de noordzijde ontsloten op de Mgr. Völkerstraat voor langzaam verkeer en aan de zuidzijde op het Pr. Bernhardplein voor motorvoertuigen. In het ontwerp van de infrastructuur en bebouwing is rekening gehouden met uitgangelijkheid. In figuur 1 is het plan weergegeven.

In het plangebied worden op het binnenterrein groenvoorzieningen gerealiseerd om zo een aantrekkelijke binnenruimte te creëren. Bij het appartementencomplex wordt aan de achterzijde een groenstrook aangelegd die dient als buitenruimte voor het complex. De parkeerplaatsen worden tevens begeleid door groen.

Figuur 2. Inrichtingschets. (bron: Van Asten Doomen architecten, 2010)

2 Methode

2.1 Vleermuisonderzoek

Tijdens het onderzoek is er gewerkt volgens de richtlijnen voor het inventariseren van vleermuizen, die zijn opgesteld door het Vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureaus; 'Protocolen voor vleermuisinventarisaties maart 2011'.

Tijdens het onderzoek is (gericht) gezocht naar jagende, trekkende, en zwermende vleermuizen. Daarnaast is ook gezocht naar paarterritoria en verblijfplaatsen. Vleermuizen gebruiken hun leefgebied door het jaar heen op verschillende manieren. Daarom is het nodig om een vleermuisonderzoek verspreid over het seizoen uit te voeren.

De vleermuisdetector is bij vleermuisonderzoek een onmisbaar apparaat. Met dit apparaat worden de ultrasone geluiden van vleermuizen hoorbaar gemaakt. Door verschillen in klank, ritme en andere kenmerken is het mogelijk de verschillende soorten te onderscheiden en de aard van gedrag te bepalen.

Er is steeds met twee detectors gewerkt, een Petterson D200 en een Petterson D240x. De D200 was daarbij afgesteld tussen de 20 en 25 kHz en de D240x tussen de 40 en 45 kHz. Op die manier kunnen alle vleermuissoorten, waarvan het voorkomen in Nederland bekend is, worden ontvangen. Met de Petterson D240x detector kunnen tijdens het veldwerk opname worden gemaakt die achteraf geanalyseerd kunnen worden met behulp van het programma Batsound. Vooral voor de soorten van het geslacht *Myotis* is dit noodzakelijk om tot een zekere determinatie te komen.

Vleermuizen gebruiken hun leefgebied door het jaar heen op verschillende manieren. Daarom is het nodig om een vleermuisonderzoek verspreid over het seizoen uit te voeren. In totaal zijn zeven veldbezoeken uitgevoerd in de periode april 2011 tot en met september 2011. In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de verschillende veldbezoeken, inclusief de waarnemingsomstandigheden tijdens de bezoeken.

Datum	Tijd	Gemiddelde temperatuur	Wind	Neerslag	Bewolking
19-4-2011	21.45-23.45	16 °C	stil	geen	geen
30-5-2011	21.45-00.30	17 °C	Z-1	motregen	100%
31-5-2011	04.15-05.15	15 °C	Z-1	geen	100%
08-7-2011	22.00-01.00	17 °C	stil	geen	50%
09-7-2011	04.15-05.30	15 °C	stil	geen	100%
25-8-2011	21.15-24.00	19 °C	stil	geen	70%
29-9-2011	20.00-23.00	19 °C	stil	geen	geen

Tabel 1. Overzicht tijdstip en omstandigheden veldbezoeken vleermuisonderzoek.

In april is een avond- en nachtbezoek uitgevoerd. In juni is zowel een avond- als een ochtendbezoek uitgevoerd, hetzelfde geldt voor de maand juli. Voorafgaand aan het avondbezoek in juni is bij daglicht gezocht naar sporen die op het voorkomen van vleermuizen duiden (vleermuiskeutels, meststrepen, afgebeten insectenvleugels en vetspo-

ren). Daarbij zijn ook holten, spleten en scheuren die geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen doorzocht. In augustus is een avond- en nachtbezoek uitgevoerd en ook in september is er een avond- en nachtbezoek uitgevoerd.

Het weer is van invloed op de activiteiten van vleermuizen en daardoor op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind (meer dan 3 Beaufort), langdurige regenval, dichte mist en temperaturen onder de 12 graden zijn belemmerende factoren. Tijdens dergelijke weersomstandigheden is er niet gewerkt.

Gedurende de veldbezoeken werd het onderzoeksgebied te voet doorkruist, zodanig dat een gebiedsdekkende inventarisatie werd verkregen.

2.2 Onderzoek huismus

De huismus broedt bijna altijd in los-vaste kolonies en steevast in directe omgeving van menselijke bewoning, van steden tot geïsoleerde gebouwen (boerderijen, kastelen enz.). De eileg is van eind maart tot begin april, met tamelijk synchrone eerste legpiek in tweede helft april/begin mei. De huismus heeft twee tot drie (soms vier) broedsels per jaar, meestal 4-6 eieren, broedduur 11-12 dagen, nestjongenperiode rond 17 dagen, uitgevlogen jongen worden 1-2 weken gevoerd.

Het onderzoek naar de huismus is gecombineerd met het vleermuisonderzoek. Voor het avondbezoek in april en na het ochtend bezoek in juni is de huismus geïnventariseerd. Hiervoor is de methodiek gehanteerd van SOVON zoals beschreven in Van Dijk (2004).

Tijdens de onderzoeksrondes is gelet op zingende mannetjes, paren (bij potentiële nestplaats) en aanwijzingen voor nesten (nestbouw, bezoek aan waarschijnlijke nestplaats, transport van voedsel of ontlastingspakketjes of bedelende jongen in nest). Waarnemingen zijn zoveel mogelijk per huisadres genoteerd of anders per huizenblok. Bij hoge dichtheden, als gespecificeerde telling onmogelijk is, is het aantal geturfd en is het hoogste aantal (voor 15 mei) gedeeld door 1,5.

3 Resultaten

3.1 Vleermuizen

Het onderzochte plangebied bevindt zich in een omgeving waar volgens de meest recente verspreidingsgegevens de in de onderstaande tabel (tabel 2) genoemde vleermuissoorten in theorie waargenomen kunnen worden.

In de tabel staat per soort weergegeven hoe ze het landschap gebruiken, waar verblijfplaatsen aangetroffen kunnen worden en de status van voorkomen in Nederland. Daarnaast is met een rood kruisje per soort aangegeven welke potenties het onderzochte plangebied en de nabije omgeving voor de desbetreffende soort heeft.

Soort	Foerageergebied	Zomerverblijfplaats	Kraamverblijfplaats	Paarverblijfplaats	Winterverblijfplaats	Licht jachtgebied	Licht vliegroute	Verblijfplaats in bomen	Verblijfplaats in gebouwen	Status
Gewone dwergvleermuis	X	X	X	X	X					A
Ruige dwergvleermuis	X			X	X					VA
Rosse vleermuis	X	X	X	X	X					VA
Laatvlieger	X	X	X	?	X					A
Tweekleurige vleermuis	X									Z
Gewone grootoorvleermuis	?	X	X	X	X					VA
Watervleermuis		X	X							A
Meervleermuis		X	X	?						Z
Franjestaart		X	X							Z
Baardvleermuis		X	X							Z
Brandt's vleermuis		X	X							Z

Tabel 2. Schematische weergave van het landschapsgebruik door vleermuizen. *A = algemeen, VA = vrij algemeen, Z = zeldzaam, ZZ = zeer zeldzaam

3.1.1 Beschrijving veldbezoeken

Bezoek april

Het bezoek in april was met name gericht op het vaststellen van baltsende mannetjes en foerageergebied. Daarnaast is er ook gelet op vliegroutes en zwermende vleermuizen.

Er zijn die avond geen baltsende mannetjes gehoord. Totaal zijn er vijf foeragerende gewone dwergvleermuizen, één rosse vleermuis en één laatvlieger waargenomen in het plangebied.

Bezoeken juni

Voor en na de veldbezoeken in juni is er gezocht naar sporen (mest, afgebeten vleugels enz.) die duiden op het voorkomen van vleermuisverblijfplaatsen.

Het avondbezoek in juni was gericht op het vaststellen van foerageergebied, vliegroutes en verblijfplaatsen in en nabij het plangebied. Er zijn deze avond twee foeragerende gewone dwergvleermuizen en een foeragerende laatvlieger waargenomen in het plangebied.

Het ochtendbezoek in juni was met name gericht op het vaststellen van zwermgedrag bij verblijfplaatsen en het vaststellen van vliegroutes. Deze ochtend zijn er vijf foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Bij de gevel van huisnummer 68a aan de Monseigneur Volkerstraat waren drie cirkelende gewone dwergvleermuizen aanwezig. Uiteindelijk zijn de drie vleermuizen achter de gevelpannen naar binnen (onder de dakpannen) gegaan. Na het waarnemen van een verblijfplaats aan de Monseigneur Volkerstraat is gekeken naar sporen. Onder de verblijfplaats lagen enkele verse keutels maar niet de grote hoeveelheid keutels die doorgaans gebruikelijk is bij een kraamkolonie. Het betreft hier haast zeker een verblijfplaats van mannetjes die in die tijd van het jaar in aparte groepjes leven.

Bezoeken juli

Het avondbezoek in juli is vooral gericht geweest op het vaststellen van vliegroutes, foerageergebied en activiteiten bij eventuele verblijfplaatsen. Deze avond zijn zes foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen.

Het ochtendbezoek in juli is met name gericht geweest op het vaststellen van verblijfplaatsen en vliegroutes. Deze ochtend waren er drie foeragerende gewone dwergvleermuizen aanwezig boven de tuinen van het plangebied. Eén van de vleermuizen was rond 05.15 nog steeds cirkelend aanwezig. Waar de vleermuis uiteindelijk naar toe is gegaan, kon niet worden achterhaald.

Bezoek september

Het bezoek in september is gericht geweest op het vaststellen van zwermgedrag bij verblijfplaatsen, baltsende mannetjes, foerageergebied en vliegroutes. Deze avond zijn er vier foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen in het plangebied en twee baltsende mannetje van de gewone dwergvleermuis nabij het plangebied.

Bezoek oktober

Het bezoek in oktober is gericht geweest op het vaststellen van zwermgedrag bij verblijfplaatsen, baltsende mannetjes, foerageergebied en vliegroutes. Deze avond zijn in het plangebied drie gewone dwergvleermuizen en een laatvlieger waargenomen. Nabij het plangebied één baltsend mannetje van de gewone dwergvleermuis.

3.1.2 Overzicht gebruik van het plangebied door vleermuizen

Overzicht waarnemingen

In totaal zijn in het plangebied en omgeving de onderstaande drie soorten vleermuizen aangetroffen:

- Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*
- Rosse vleermuis *Nyctalus noctula*
- Laatvlieger *Eptesicus serotinus*

De overige in tabel 2 genoemde soorten zijn niet in het plangebied of de directe omgeving daarvan aangetroffen. Het betreft de ruige dwergvleermuis, tweekleurige vleermuis, gewone grootoorvleermuis, watervleermuis, meervleermuis, franjestaart en de baardvleermuizen.

Foerageergebied

De waarnemingen van foeragerende soorten in het gebied zijn met stippen in figuur 3 aangegeven. In en rond het plangebied zijn overal wel foeragerende gewone vleermuizen te vinden. Van een echt onmisbaar foerageergebied kan niet gesproken worden.

Figuur 3. Overzicht foeragerende vleermuizen in het plangebied (rood omkaderd) en directe omgeving. Verschillend gekleurde stippen geven verschillende soorten vleermuizen weer (gewone dwergvleermuis: blauwe stip; rosse vleermuis: rode stip; laatvlieger: groene stip).

Verblijfplaatsen/zwermgedrag

Tijdens het ochtendbezoek in juni waren drie gewone dwergvleermuizen cirkelend aanwezig bij de gevel van huisnummer 68a in de Monseigneur Volkerstraat. De vleermuizen zijn achter de overstekende gevelpannen gekropen. Onder de verblijfplaats lagen enkele verse keutels maar niet de grote hoeveelheid keutels die doorgaans gebruikelijk is bij een kraamkolonie. Het betreft hier haast zeker een verblijfplaats van mannetjes die in die tijd van het jaar in aparte groepjes leven. De locatie van de verblijfplaats is aangegeven in onderstaande figuur (zie figuur 4).

Figuur 4. Verblijfplaats in het plangebied (rood omkaderd) en directe omgeving. Op de locatie weergegeven met een blauwe ster is een verblijfplaats van mannetjes van de gewone dwergvleermuis aangetroffen.

Vliegroutes

De vleermuizen komen willekeurig naar het plangebied toe vliegen, en verlaten op dezelfde manier het gebied. Van een echte vliegroute is dan ook geen sprake.

Paarterritoria

In het voorjaar zijn er geen baltsende mannetjes gehoord. In het najaar zijn in september twee baltsende mannetjes van de gewone dwergvleermuis nabij het plangebied waargenomen. De plaatsen zijn met blauwe vierkanten in figuur 5 aangegeven. In oktober is er één baltsend mannetje van de gewone dwergvleermuis nabij het plangebied waargenomen (gele vierkant figuur 5). Waar zich de paarplaatsen bevinden, kon niet worden achterhaald.

Figuur 5. Paarplaatsen in het plangebied (rood omkaderd) en directe omgeving van de gewone dwergvleermuis. Blauwe vierkanten zijn waarnemingen van paarplaatsen in september, de gele vierkant is een waarneming van een paarplaats in oktober.

3.2 Huismus

3.2.1 Beschrijving veldbezoeken

Voor het avondbezoek in april en na het ochtendbezoek in juni voor het vleermuisonderzoek, zijn de huismussen geïnventariseerd. De omstandigheden van de veldbezoeken zijn terug te vinden in tabel 1.

3.2.2 Overzicht gebruik van het plangebied door de huismus

In totaal zijn er acht broedpaartjes vastgesteld die broeden onder de dakpannen in het plangebied. De broedplaatsen zijn met rode ruiten in figuur 6 aangegeven. De oranje ruit is een mogelijk broedend paartje, maar dat kon niet met zekerheid worden vastgesteld.

Figuur 6. Nestlocaties van de huismus in en in de directe omgeving van het plangebied (rode ruit). De oranje ruit geeft de locatie aan waar een nest niet kon worden uitgesloten.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies onderzoek

In totaal zijn in het plangebied en omgeving de onderstaande beschermde soorten aangetroffen:

- Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*
- Rosse vleermuis *Nyctalus noctula*
- Laatzvlieger *Eptesicus serotinus*
- Huismus *Passer domesticus*

In de bebouwing in het plangebied is één zomerverblijfplaats van enkele gewone dwergvleermuizen aangetroffen (naar alle waarschijnlijkheid een groepje mannetjes). Daarnaast zijn binnen het plangebied ook foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Vliegroutes zijn tijdens de veldbezoeken niet vastgesteld.

Buiten het plangebied zijn enkele baltsplaatsen aangetroffen van de gewone dwergvleermuis. Waar zich de paarplaatsen bevinden, kon niet worden achterhaald.

In totaal zijn er zes broedpaartjes van de huismus vastgesteld die broeden onder de dakpannen in het plangebied. Op één locatie kon niet met zekerheid worden vastgesteld of er sprake was van een nest.

4.2 Toetsing Flora- en faunawet

4.2.1 Vleermuizen

In de bebouwing in het plangebied is één zomerverblijfplaats van enkele gewone dwergvleermuizen aangetroffen; het betreft vermoedelijk een verblijfplaats van een groepje mannetjes. Dergelijke vaste verblijfplaatsen zijn beschermd in het kader van de Flora- en faunawet. Een verstoring van deze verblijfplaatsen betekent een overtreding van de Flora- en faunawet. Voor vleermuizen is een ontheffing voor onderhavig project niet mogelijk (zie bijlage II, Toetsingskader Flora- en faunawet). Voor deze soorten moeten effecten dus vooraf worden voorkomen. Dit kan door een mitigatieplan op te stellen en uit te voeren. Een globale inhoud van een dergelijk mitigatieplan wordt in de paragraaf 4.2.3 nader toegelicht.

Foerageergebied is beschermd als het van essentieel belang is voor het in stand houden van een vaste verblijfplaats. Dit is het geval als bij het verdwijnen van het foerageergebied de verblijfplaats ook zou verdwijnen. Echter, het plangebied wordt niet intensief gebruikt als foerageergebied. Er wordt door het voornemen geen essentieel foerageergebied voor vleermuizen aangetast.

4.2.2 Huismus

Er zijn zes broedlocaties aangetroffen van de huismus binnen het plangebied. Door de beoogde ingreep gaan deze allen verloren. Hoewel mogelijk een deel van het foeragegebied van de huismus wordt aangetast, is er in de directe omgeving van het plangebied voldoende alternatief foeragegebied aanwezig.

Nesten van de huismus zijn jaarrond beschermd in het kader van de Flora- en faunawet (zie bijlage II, Toetsingskader Flora- en faunawet). Een verstoring of aantasting van deze verblijfplaatsen betekent een overtreding van de Flora- en faunawet. Voor jaar-rond beschermde broedvogels is een ontheffing voor onderhavig project niet mogelijk. Voor deze soorten moeten effecten dus vooraf worden voorkomen. Dit kan door een mitigatieplan op te stellen en uit te voeren. Een globale inhoud van een dergelijk mitigatieplan wordt in de paragraaf 4.2.3 nader toegelicht.

4.2.3 Procedure

Er is in het plangebied 1 verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis en 6 broedlocaties van de huismus aangetroffen die verloren gaan door de beoogde ingreep. Indien geen maatregelen worden getroffen, wordt de Flora- en faunawet overtreden. Om de Flora- en faunawet te mogen overtreden is een ontheffing noodzakelijk. Deze is voor Habitatrichtlijnsoorten (waaronder de gewone dwergvleermuis) en Vogelrichtlijnsoorten (waaronder de jaarrond beschermde huismus) niet mogelijk voor het onderhavige project (zie bijlage II, Toetsingskader Flora- en faunawet).

Om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen, moeten alle effecten vooraf worden voorkomen. Dit kan door een mitigatieplan op te stellen. Dergelijke maatregelen worden in paragraaf 4.2.4 nader toegelicht.

Als een vaste verblijfplaats, nest of functioneel leefgebied van vleermuizen of de huismus wordt aangetast of verstoord door de ingreep, wordt geadviseerd het mitigatieplan ter goedkeuring voor te leggen aan Dienst Regelingen van het Ministerie van EL&I om er zeker van te zijn dat de juiste procedures worden gevolgd. Dienst Regelingen zal, indien het akkoord is met het aangeleverde stappenplan waarin de aanpak voor mitigatie beschreven wordt, een zogenoemde 'positieve afwijzing' afgeven. Daarmee zegt zij in feite dat een ontheffing niet noodzakelijk is wanneer men zich bij de uitvoering houdt aan het opgestelde stappenplan.

4.3 Aanbevelingen maatregelen

4.3.1 Mitigeren verblijfplaatsen

De mitigerende maatregelen die genomen moeten worden om – zowel tijdelijke als permanente – effecten de in het plangebied aanwezige vleermuisverblijfplaatsen en broedlocaties voor de huismus geheel te voorkomen, zijn gebonden aan het gebruik van de verblijfplaatsen van de beschermde soorten. Effecten kunnen zowel tijdelijk als permanent worden voorkomen als verblijfplaatsen op korte termijn, en buiten de periode dat de te verwijderen verblijfplaatsen in gebruik zijn, worden vervangen. Indien de vervangende verblijfplaatsen vóór de volgende periode dat de beschermde soorten terugkeren naar het oorspronkelijk verblijf, zijn geplaatst en functioneren, kunnen effecten worden voorkomen.

Als vervangend verblijfplaats voor de gewone dwergvleermuis kan de in het plangebied te realiseren bebouwing worden voorzien van min of meer kunstmatige vleermuisverblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis. Speciaal voor renovatie of nieuwbouw zijn er onderhoudsvrije vleermuizenkokers in de handel die ingemetseld kunnen worden, en zogenaamde vleermuiskwartieren die eenvoudig te bevestigen zijn aan muren. Deze duurzame maatregelen zijn veelal eenvoudig en met geringe meerkosten in nieuwbouw in te passen. Om tijdelijke effecten op vleermuizen te voorkomen kan in de periode tussen de sloop van de huidige bebouwing en de realisatie van de nieuwbouw alternatieve, tijdelijke verblijfplaatsen worden aangeboden. Praktisch gezien is dit het meest eenvoudig te realiseren door het ophangen van vleermuiskasten aan de bebouwing in de directe omgeving van het plangebied.

Voor het mitigeren van broedlocaties voor de huismus kunnen specifiek voor de huismus ontworpen nestkasten worden opgehangen. Deze duurzame maatregelen zijn veelal eenvoudig en met geringe meerkosten in nieuwbouw in te passen. Om tijdelijke effecten op de huismus te voorkomen kan in de periode tussen de sloop van de huidige bebouwing en de realisatie van de nieuwbouw alternatieve, tijdelijke verblijfplaatsen worden aangeboden. Praktisch gezien is dit het eenvoudigst te realiseren door het ophangen van huismusnestkasten aan de bebouwing in de directe omgeving van het plangebied.

Het aantal op te hangen of te integreren vervangende verblijfplaatsen is afhankelijk van de acceptatiekansen van de betreffende soorten. Voor beide aangetroffen beschermde soorten geldt dat deze bepaalde eisen hebben aan het type verblijf. Hierdoor wordt geadviseerd per te vervangen verblijf of broedlocatie meerdere vervangende voorzieningen te plaatsen, om de acceptatiekansen en hiermee de effectiviteit van de mitigerende maatregel te vergroten.

Het ophangen van vleermuiskasten en nestkasten voor huismussen, en het bepalen van een geschikte locatie kan het beste worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige¹ op het gebied van vleermuizen en huismussen.

4.3.2 Maatregelen voorafgaand aan slopen

Voorafgaand aan de sloop dient het pand ongeschikt te worden gemaakt voor vleermuizen door het laten ontstaan van tocht waardoor het microklimaat wordt verstoord. Dit betekent dat al het aanwezige plaatmateriaal en overige losse elementen van de buitenzijde voorzichtig verwijderd wordt. Waar sprake is van spouwmuren kunnen er voorzichtig gaten in de buitenmuren worden gemaakt om het microklimaat te beïnvloe-

¹ Onder een deskundige wordt verstaan iemand die voor de relevante situatie en soorten aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. Dat kan zijn een ecoloog van een ecologisch adviesbureau, iemand die aantoonbaar actief is op het gebied van soortenmonitoring of iemand die aantoonbaar actief is op het gebied van soortbescherming en aangesloten/werkzaam bij de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (bijvoorbeeld RAVON, VZZ, Vogelbescherming, FLORON, SOVON, etc.).

den. Zo krijgen aanwezige individuen de mogelijkheid om te ontvluchten. Het ongeschikt maken en het slopen van het pand dienen te worden uitgevoerd buiten de periode waarin de vleermuizen gebruik maken van het verblijf (zomerverblijf mannetjes: van mei/juni t/m augustus) en buiten de winterrustperiode (winterrust: van november t/m maart) van de gewone dwergvleermuis.

Mocht het niet haalbaar zijn om buiten deze perioden te slopen, dan kan het pand buiten de kwetsbare perioden ongeschikt worden gemaakt voor vleermuizen. De sloop kan dan later plaatsvinden. Alleen wanneer door een deskundige kan worden uitgesloten dat vleermuizen gebruik maken van het betreffende pand, kan deze ook binnen de hiervoor genoemde perioden ongeschikt worden gemaakt als verblijfplaats.

Vleermuizen maken hiernaast gebruik van de omgeving in en nabij het plangebied als foerageergebied. Om te voorkomen dat vleermuizen tijdens de werkzaamheden worden verstoord, wordt aangeraden om het aanbrengen van verlichting zoveel mogelijk te beperken (ook tijdens de bouw). Nagenoeg alle vleermuissoorten zijn namelijk gevoelig voor lichtverstoring.

Voor de huismus geldt dat de betreffende panden moeten worden gesloopt buiten de broedperiode van de huismus. De broedperiode loopt van ongeveer maart tot en met juli.

Het ongeschikt maken en slopen van panden kan het beste worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van vleermuizen en huismussen.

5 Bronnen

Hustings, M.F.H. Kwak, M.J.S.M. Reijnen & P.F.M. Opdam, 1984. Handboek vogelinventarisatie. Natuurbeheer in Nederland deel 3. PUDOC/Vogelbescherming, Wageningen/Zeist.

Limpens, H., Twisk, P., Veenbaas, G., 2004. Met vleermuizen overweg. Uitgave Dienst Weg- en Waterbouw, Delft, en Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming, Arnhem.

Limpens, H., Regeling, J., Koelman, R., 2009. Vleermuizen en planologie.

Twisk, P., i.s.m. de Zoogdierverseniging, 2008. Handleiding Netwerk Noord-Brabant Vleermuizen en Steenmarters in Gebouwen.

Twisk, P., Limpens, H., 2006. Een thuis voor de vleermuis. Beschermingsplan voor de vleermuizen in Noord-Brabant. Uitgave Provincie Noord-Brabant.

Van Dijk, A.J. 2004. Handleiding Broedvogel Monitoring Project (Broedvogelinventarisatie in proefvlakken). SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Bijlage I

Soortbeschrijvingen

Soortbeschrijvingen aangetroffen soorten

Gewone Dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) is een zeer kleine, roestbruine tot donkerbruine vleermuis met donkerbruine of zwarte oren, een romplengte van niet meer dan vijf cm en een gewicht van 3,5 tot 8 gram. De naar verhouding lange, smalle vleugels (spanwijdte 18 tot 24 cm) maken dat ze in de vlucht groter lijken dan ze zijn.

De gewone dwergvleermuis is een algemeen voorkomende soort die hoofdzakelijk verblijft in gebouwen (spouwmuren, dakbetimmering, onder daken, enz.). Het dier jaagt in de beschutting van opgaande vegetatie, binnen de bebouwing in tuinen en bij straatlantaarns, boven water, in bossen en langs bosranden, in en langs lanen, bomenrijen, singels, houtwallen en holle wegen. Gewone dwergvleermuizen gebruiken de verblijfplaatsen binnen het netwerk van een kraamkolonie plaatstrouw, maar verhuizen daarbinnen vaak. Mannetjes bezetten in de bebouwde omgeving een territorium. Hier wordt vooral tussen eind augustus en begin oktober fanatiek gebaltst. Ergens binnen dit territorium wordt een paarplaats gezocht. De precieze locatie is moeilijk vast te stellen; het gaat dan om spleten en gaten in gebouwen, plekken die in de winter door kleine groepen ook als winterverblijf worden gebruikt. Overwinterende dieren verblijven vooral in gebouwen, in spouwmuren, achter daklijsten en onder dakpannen, maar ook in spleten in muren van forten. Daarnaast gebruiken ze onderaardse kalkgroeven als winterslaapplaats. Ze kiezen meestal vorstvrije, wat warmere en droge plaatsen.

Laatvlieger

De laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) is een grote vleermuis met een lichaamslengte tot ongeveer acht cm, vrij brede vleugels met een spanwijdte tot 38 cm en een gewicht tot 34 gram. De oren zijn kort en driehoekig, gezicht en neus zijn donker tot zwart. Het dier oogt donker. De vacht is donkerbruin aan de basis tot roodbruin aan de haarpunten. De onderzijde is iets lichter en bruin tot geelbruin. In de vlucht zijn de brede vleugels en de stompe, gebogen staartvleghuid met een of twee uitstekende staartwervels opvallende kenmerken.

De laatvlieger is een gebouwbewonende soort die overal in Nederland wordt aangetroffen, vooral in relatief open gebied. Het is een typische soort van het agrarische landschap en de rand van bebouwingskernen. In de buurt van de bebouwde kom wordt de laatvlieger vaak gezien jagend op insecten in het licht van straatlantaarns. Doorgaans vliegt de laatvlieger in de beschutting van bosranden, heggen en lanen op een hoogte tussen vijf en twintig meter boven (vochtige) graslanden, weilanden, langs kanalen en vaarten en in tuinen en parken met vijvers. Bij windstil weer kunnen laatvliegers ook boven open water jagen. Verblijfplaatsen van de (kraam)groepen zijn vooral bekend in en op gebouwen: in spouwmuren, achter betimmeringen en daklijsten, onder pannen, op zolders. In de paartijd (september/oktober) worden regelmatig kleine groepjes aangetroffen op locaties waar ze in de zomer niet zaten. Ze bewonen een netwerk van ver-

schillende huizen tot op hooguit enkele honderden meters uit elkaar. Ze verhuizen soms wel binnen het netwerk, maar zijn in principe erg plaatstrouw. Soms wordt een en hetzelfde huis jaar na jaar als zomer- en winterverblijf gebruikt. De jachtgebieden liggen doorgaans in een straal van één tot vijf kilometer rondom de kolonie.

Vliegroutes volgen waar mogelijk lijnvormige structuren, maar bij gunstige weersomstandigheden worden grotere afstanden door open gebied gevlogen.

Rosse vleermuis

De rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*) is een van de grootste vleermuissoorten van West-Europa, met een gewicht van rond de dertig gram en een spanwijdte van 32-40 cm. De naam houdt verband met de kleur van de vacht, die roodbruin (rossig) is.

De rosse vleermuis is in West-Europa een uitgesproken [boombewonende](#) soort. Ze gebruiken vooral boomholten (o.a. spechtengaten) voor kraamkolonies, als winterverblijven en verblijfplaatsen van paartjes en individuele dieren. Doordat de rosse vleermuis tamelijk luidruchtig is, en de geluiden ook zonder hulpmiddelen vaak goed te horen zijn, zijn de verblijfplaatsen relatief makkelijk te vinden. Tegelijkertijd zijn ze gebonden aan open, waterrijk landschap zoals: uiterwaarden, moerassen, infiltratiegebieden, veengebieden en grote meren. Jachtplaatsen van de rosse vleermuis liggen meestal in open terrein, waar met snelle duiken op insecten gejaagd wordt. De rosse vleermuis jaagt vooral boven water en moerassige gebieden en jaagt ook wel bij straatverlichting. Ze blijven op relatief grote afstand van bomenrijen en bosranden. Jachtperiodes liggen vooral in de avond- en ochtendschemering, en duren ongeveer een uur. Tussentijds keren de dieren terug naar hun verblijfplaatsen. De rosse vleermuis gaat relatief laat (november) in winterslaap en is geen stabiele slaper. Langere slaapperiodes worden bij zacht weer afgewisseld met fasen waarin grote groepen dieren uitzwermen en soms andere verblijfplaatsen opzoeken. In groepen van enkele tientallen tot vele honderden dieren overleven ze temperaturen onder nul.

Huismus

Het mannetje van de huismus (*Passer domesticus*) heeft een grijs petje met roodbruine zijden, grijze wangen en een grijs onderlichaam. De zwarte bek en borst variëren per individu in grootte. Dominante mannetjes hebben meer zwart dan mussen lager in de rangorde. Op de vleugel zit een brede witte vleugelstreep. Het vrouwtje heeft een doffer uiterlijk en een vrij egale koptekening. Huismussen zijn ongeveer 14-16 cm groot (spanwijdte). Zij broeden in de periode van maart tot augustus en kan 2 tot 3 legsels per jaar hebben. Per broedgeval worden 4-6 eieren gelegd.

Mussen zijn echte sociale vogels en leven dan ook in groepen. De hele dag onderhouden ze deze sociale contacten door voortdurend te tjilpen. Tijdens het paren zet het mannetje zijn veren op en steekt zijn staart om hoog en loopt voortdurend rondjes om het vrouwtje

Het voedsel van de huismus bestaat uit zaden, bloemknoppen, knoppen, brood, bessen, pinda's, vetbollen en insecten. Huismussen zoeken hun voedsel op de grond. Daarbij hippen ze op een karakteristieke manier, als een stuiterende pingpongbal, in het rond.

Huismussen stellen prijs op een rommelige menselijke omgeving, met struikgewas, schuren, weilanden met vee, gemorst graan en zo verder. Het nest wordt gemaakt in holten van bomen, in nestkasten, onderdakpannen en in gaten en kieren van gebouwen. Het slordige nest bestaat uit takjes, stro, veertjes en hondenharen.

Over de oorzaken voor de achteruitgang van de huismus wordt druk gespeculeerd. Wél is duidelijk dat een belangrijke oorzaak de 'vernetting' van ons landschap is. Verlies aan goede nestplaatsen, groei van steden en veranderingen in de landbouw zijn allemaal factoren die een rol spelen. Door woningisolatie - op zich een prima idee - zijn veel broedplaatsen onbereikbaar geworden. Omdat mussen proberen isolatiemateriaal weg te pikken onder dakpannen, is de toegang tot de ruimte onder de pannen veelal afgedicht. Bovendien zijn veel moderne daken voorzien van platte pannen, waaronder geen ruimte beschikbaar is. Vee staat meer binnen dan buiten. Mussen verzamelen graag insecten voor hun jongen op paardenvijgen en andere faeces, die nu dus in mestgoten in grote moderne stallen belanden.

Bijlage II

Toetsingskader Flora- en faunawet

Toetsingskader Flora- en faunawet

Inleiding

Het doel van de Flora- en faunawet is het in stand houden van de inheemse flora en fauna. Vanuit deze wet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van de mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde soorten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij' – principe). Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk.

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen (artikel 2). Deze zorgplicht houdt in dat planten en dieren niet onnodig vernield/gedood of verstoord mogen worden. Dit betekent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren niet mogen worden uitgevoerd. Wanneer dergelijke handelingen toch uitgevoerd moeten worden, moeten maatregelen, voor zover dit in redelijkheid kan, worden genomen om de nadelige gevolgen te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Er dient bijvoorbeeld zo gewerkt te worden dat dieren kunnen ontsnappen en het kan nodig zijn om soorten te verplaatsen (bijvoorbeeld planten en amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland.

Verbodsbepalingen

In de Flora- en faunawet staan een aantal verbodsbepalingen om beschermde soorten specifiek te beschermen. Deze verbodsbepalingen zijn opgenomen in artikel 8 tot en met 18, waarbij artikel 8 tot en met 12 direct betrekking hebben op de bescherming van (standplaatsen van) planten en (leefgebieden van) diersoorten. Hieronder zijn beknopt de verbodsbepalingen op een rij gezet:

- Artikel 8) het is verboden beschermde planten te plukken, te snijden, te vernielen of op een andere manier te verwijderen;
- Artikel 9) het is verboden om beschermde dieren te verwonden, doden of te vangen;
- Artikel 10) het is verboden om beschermde dieren opzettelijk te verontrusten;
- Artikel 11) het is verboden om nesten, voortplantings- of andere vaste verblijfplaatsen van dieren te verstoren of aan te tasten;
- Artikel 12) het is verboden om eieren van beschermde dieren te rapen, beschadigen of te vernielen.

Vrijstelling of ontheffing verbodsbepalingen

Onder bepaalde voorwaarden geldt een algemene vrijstelling of een ontheffingsplicht van de verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling of ontheffing hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen

in het onderzoeksgebied. Hiertoe worden verschillende beschermingsregimes onderscheiden:

- Soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime;
- Soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime;
- Soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime.

Algemene vrijstelling

Voor tabel 1-soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling van de verbodsbepalingen in de wet (artikel 8 t/m 12) en is derhalve geen ontheffing nodig. U hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen, maar u moet wel de zorgplicht nakomen.

Vrijstelling onder gedragscode

Voor tabel 2-soorten geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen in de wet (artikel 8 t/m 12) als wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode. De goedgekeurde gedragscodes staan vermeld op de website van het Ministerie van EL&I (www.drloket.nl). Voor de meeste activiteiten zijn er inmiddels gedragscodes goedgekeurd. De kans is groot dat de voorgenomen activiteit kan worden uitgevoerd onder één van de vele goedgekeurde gedragscodes. U hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen, maar u moet uw activiteiten aantoonbaar uitvoeren zoals in de gedragscode staat. Tevens blijft de zorgplicht gelden.

Ontheffing tabel 2 en 3

Als er niet kan worden gewerkt onder een geldige gedragscode, is voor tabel 2-soorten alsnog een ontheffing nodig om toestemming te hebben voor het overtreden van de verbodsbepalingen in de wet. Ook voor tabel 3-soorten geldt een ontheffingsplicht. Ingrepen waarbij de verbodsbepalingen worden overtreden moeten ter goedkeuring worden voorgelegd aan Dienst Regelingen door middel van een ontheffingsaanvraag, vergezeld van een overzicht van mitigerende of compenserende maatregelen om effecten tegen te gaan.

Wanneer mitigerende maatregelen voldoende worden geacht om effect voorafgaand aan de ingreep te voorkomen, krijg u bericht terug in de vorm van een 'positieve afwijzing' van uw ontheffingsaanvraag. Dit betekent dat u uw werkzaamheden mag uitvoeren, mits zij precies volgens het mitigatieplan worden uitgevoerd. Op deze manier worden overtredingen van de Flora- en faunawet voorkomen. Als de mitigerende of compenserende maatregelen (tijdelijke) effecten niet kunnen voorkomen en de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt, dan wordt een ontheffing verleend.

Habitatrichtlijn Bijlage IV-soorten

Sinds augustus 2009 is door een uitspraak van de Raad van State bepaald dat er volgens de Europese Habitatrichtlijn geen ontheffing meer verleend mag worden voor het vernietigen van vaste verblijfplaatsen van bijlage IV-soorten met als wettelijk belang

ruimtelijke ingrepen. Een ontheffing voor ruimtelijke ingrepen is alleen mogelijk onder de volgende wettelijk belangen:

- Bescherming van flora en fauna;
- Volksgezondheid of openbare veiligheid;
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

Voor de meeste ruimtelijke projecten betekent dit dat een ontheffing voor Habitatrichtlijn Bijlage IV-soorten alleen kan worden aangevraagd onder dwingende redenen van groot openbaar belang. Dit belang moet worden onderbouwd om het groot openbaar belang aan te tonen. Een groot openbaar belang is een belang op regionale of nationale schaal. Vaak is de verwijzing naar een regionale structuurvisie voldoende.

Vogels

Vogels zijn niet opgenomen in tabel 1 tot en met 3. Alle vogels zijn in het broedseizoen gelijk beschermd. De bescherming van vogels is hoofdzakelijk gericht op de bescherming van de nesten. Daarbij wordt wel een onderscheid gemaakt in nesten die jaarrond zijn beschermd (Categorie 1 tot en met 4-vogelsoorten), nesten die alleen jaarrond zijn beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen (Categorie 5-vogelsoorten) en nesten die niet jaarrond zijn beschermd (overige vogelsoorten).

Sinds augustus 2009 is door een uitspraak van de Raad van State bepaald dat er volgens de Europese Vogelrichtlijn geen ontheffing meer verleend mag worden voor het vernietigen van vaste verblijfplaatsen van vogels met als wettelijk belang ruimtelijke ingrepen of dwingende redenen van groot openbaar belang. Om ruimtelijke ontwikkelingen toch uit te kunnen voeren, moeten mitigerende maatregelen worden genomen om effecten vooraf te voorkomen. Om zeker te zijn van de juiste maatregelen is het aan te bevelen om de maatregelen voor te leggen aan het Ministerie van EL&I door het indienen van een ontheffingsaanvraag. Hoewel een ontheffing voor vogels in de meeste gevallen niet kan worden afgegeven, geeft de Minister in haar besluit aan of de maatregelen voldoende zijn (positieve afwijzing).

Procedure ontheffingsaanvraag

Tabel 2-soorten

Voor soorten van tabel 2 geldt dat als u kunt werken volgens een goedgekeurde gedragscode er een vrijstelling geldt en geen ontheffing nodig is. Indien u niet kunt werken volgens een gedragscode, maar u kunt maatregelen nemen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen (zogenoemde mitigerende maatregelen), dan hoeft u ook geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen. Wilt u zeker weten of uw mitigerende maatregelen voldoende zijn, en er inderdaad geen ontheffing nodig is? Vraag dan een ontheffing aan om uw maatregelen goed te keuren.

Tabel 3-soorten

Indien beschermde soorten van tabel 3 zijn aangetroffen in het plangebied, dan is mogelijk een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Net als voor tabel 2-soorten geldt dat als

u maatregelen kunt nemen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen (zogenoemde mitigerende maatregelen), u geen ontheffing van de Flora- en faunawet hoeft aan te vragen. U kunt uw mitigatieplan voorleggen bij Dienst Regelingen voor goedkeuring.

Voor soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn (die ook onder de tabel 3-soorten van de Flora- en faunawet vallen) is het niet langer mogelijk ontheffing aan te vragen op grond van ruimtelijke ontwikkelingen (zie 2.4.4). Dat zelfde geldt voor vogelsoorten (zie 2.4.5).

Indien u geen mitigerende maatregelen kunt nemen, dan dient een ontheffing te worden aangevraagd bij Dienst Regelingen van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie. Voor de ontheffingsaanvraag is het noodzakelijk te weten welke soorten aanwezig zijn, zodat gerichte mitigerende maatregelen kunnen worden getroffen.

Dienst Regelingen zal, indien het akkoord is met het aangeleverde stappenplan waarin de aanpak voor mitigatie beschreven wordt, een zogenoemde 'verklaring van geen bedenkingen' (vvgb) (bij een aanvraag onder de Omgevingsvergunning) of een 'positieve afwijzing' (bij een regulier ingediende aanvraag) afgeven. Daarmee zegt zij in feite dat een ontheffing niet noodzakelijk is wanneer men zich bij de uitvoering houdt aan het opgestelde stappenplan.

De doorlooptijd van een ontheffingsaanvraag bij Dienst Regelingen bedraagt doorgaans 6 weken tot 4 maanden.

Wabo

Vanaf 1 oktober 2010 is voor ruimtelijke ontwikkelingen de Wabo (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) in werking getreden. Dit houdt in dat de benodigde vergunningen en ontheffingen, dus ook die ten aanzien van de Flora- en faunawet en Natuurbeschermingswet, in de meeste gevallen via een omgevingsvergunning gaan lopen. De aanvraag voor de omgevingsvergunning wordt ingediend bij de betreffende gemeente en vervolgens door de gemeente ter beoordeling voorgelegd aan het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (voormalig Ministerie van LNV). Het Ministerie van EL&I geeft bij goedkeuring een vvgb (verklaring van geen bedenkingen) af. Deze vvgb vervangt de huidige ontheffing Flora- en faunawet.

De grootste veranderingen in het nieuwe systeem zijn dat:

- het Ministerie van EL&I geen direct contact meer met de aanvrager heeft;
- de gemeente verantwoordelijk is voor toezicht en handhaving van de vvgb in de omgevingsvergunning.

Het doel van deze herstructurering is het versnellen en vergemakkelijken van de procedure.